

- **Kamil Zawicki,**
Adwokat - Co-managing Partner - Leader,
Praktyka Energetyki i Zasobów Naturalnych, Kancelaria Kubas Kos Gałkowski

- **Patrycja Wysocka,**
Adwokat - Partner - Co-leader,
Praktyka Energetyki i Zasobów Naturalnych, Kancelaria Kubas Kos Gałkowski

Stan regulacji prawnych w zakresie budowy i rozbudowy instalacji fotowoltaicznej do mocy 150 kW

Investycje w odnawialne źródła energii to jedna z dróg rozwoju sektora energetycznego. Polska ma w tym zakresie ogromny potencjał - już do 2030 r. aż 50% zapotrzebowania na energię elektryczną w kraju mogłoby zostać pokryte z odnawialnych źródeł energii¹. Ustawą z dnia 17 sierpnia 2023 r. o zmianie ustawy o OZE oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1762), która weszła w życie 1 października 2023 r., ustawodawca wprowadził szereg zmian, w tym m. in. w ustawie o odnawialnych źródłach energii, chcąc wyjść naprzeciw oczekiwaniom rynku. Zmiany te dotknęły także sektor fotowoltaiki. Nie ulega bowiem wątpliwości, że filarem sektora OZE w Polsce pozostają w dalszym ciągu źródła solarne, stanowiąc jednocześnie ponad połowę mocy zainstalowanej OZE - prawie 57%.

Według danych opublikowanych przez Agencję Rozwoju Energetyki, moc zainstalowana fotowoltaiki w Polsce na koniec września 2023 r. wyniosła ponad 15 GW². Minister Klimatu i Środowiska, prezentując założenia do planowanej nowelizowanej Polityki Energetycznej Państwa do 2040 wskazała, że w Polsce do 2030 r. może funkcjonować 27 GW mocy zainstalowanych w fotowoltaice, a w 2040 r. nawet osiągnąć poziom aż 45 GW³. Znaczący wzrost mocy PV obserwowany jest w Polsce od 2019 r. Głównym powodem tego stanu rzeczy była masowa budowa mikroinstalacji, po-

czątkowo niemal wyłącznie w sektorze gospodarstw domowych. Programy dedykowane dla przedsiębiorców, a także kredyty i leasingi udzielane przez banki, spowodowały również zainteresowanie fotowoltaiką wśród podmiotów gospodarczych, a co jest z tym związane - budowę instalacji fotowoltaicznych o większej mocy. Polska jest w tej chwili 6 pod względem zainstalowanej mocy rynkiem fotowoltaicznym w Europie. Co jednak ważniejsze, Polska znalazła się na drugim miejscu, pod względem przyrostu mocy zainstalowanej fotowoltaiki w Unii Europejskiej. Potencjał fotowolta-

iki w Polsce jest więc ogromny, jednakże proces wznoszenia instalacji nie jest pozbawiony barier dla inwestorów, w tym wad w zakresie regulacji prawnych⁴.

Pozytywnym aspektem jest natomiast fakt, że problemy w tym zakresie są dostrzegane zarówno na poziomie unijnym, jak i przez ustawodawcę krajowego. W dniu 1 października 2023 r. weszła w życie ustawa z dnia 17 sierpnia 2023 r. o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw⁵. Głównym celem nowelizacji jest wprowadzenie założeń dyrektywy RED II do polskiego porządku prawnego. Dy-

rektywa Red II to unijny akt prawny, który ustanawia wspólne ramy dla promowania energii ze źródeł odnawialnych oraz określa wiążący unijny cel ogólny w odniesieniu do całkowitego udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w Unii w 2030 r. poprzez zwiększenie udziału energii pochodzącej z OZE w zużyciu końcowym energii w UE do co najmniej 32%⁶. Warto już w tym miejscu wskazać, że na początku października 2023 r., Rada Unii Europejskiej przyjęła unijną dyrektywę w sprawie odnawialnych źródeł energii (RED III). Nowa dyrektywa RED III zakłada jeszcze ambitniejsze plany, tj. osiągnięcie do 2030 r. poziomu przynajmniej 42,5% energii z OZE.

Wracając jednak do dyrektywy RED II, którą implementuje ustawa zmieniająca Ustawę OZE, to jednym z założeń tej dyrektywy, wyrażonym w art. 16 ust. 5, jest ograniczenie procedury wydawania zezwoleń w odniesieniu do instalacji o mocy elektrycznej poniżej 150 kW do okresu jednego roku. Okres ten może zostać przedłużony maksymalnie o jeden rok, jeżeli jest to należyście uzasadnione

ze względu na wystąpienie nadzwyczajnych okoliczności.

Propozycją ustawodawcy krajowego w zakresie m. in. fotowoltaiki (ale i pomp ciepła), implementującą powyższe założenia dyrektywy RED II, jest zwiększenie progu mocy zainstalowanej, od którego wymagane jest uzyskanie pozwolenia na budowę. Zgodnie bowiem z przepisami obowiązującymi do dnia 30 września 2023 r. (tj. przed wejściem w życie ustawy nowelizującej Ustawę OZE), wykonywanie robót budowlanych polegających na instalowaniu pomp ciepła, wolno stojących kolektorów słonecznych oraz urządzeń fotowoltaicznych o mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 50 kW, nie wymagało ani uzyskania pozwolenia na budowę, ani zgłoszenia⁷. Ustawodawca zaproponował natomiast podniesienie przedmiotowego limitu do granicy 150 kW mocy. Od dnia 1 października 2023 r. wykonywanie robót budowlanych polegających na instalowaniu pomp ciepła, wolno stojących kolektorów słonecznych, urządzeń fotowoltaicznych o mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 150 kW, nie wymaga ani

uzyskania pozwolenia na budowę, ani zgłoszenia. Również rozbudowa instalacji, jeśli po takiej rozbudowie instalacja nie przekroczy mocy 150 kW, nie nakłada na inwestora obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę, ani zgłoszenia.

Postępowania na gruncie prawa budowlanego w sprawie wydania pozwolenia na budowę dla pomp ciepła, wolnostojących kolektorów słonecznych oraz urządzeń fotowoltaicznych o mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 150 kW rozpoczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej Ustawę OZE, czyli 1 października 2023 r., zostaną umorzone.

Obowiązki związane z budową i rozbudową instalacji na gruncie prawa budowlanego

W przypadku inwestycji polegającej na budowie instalacji o mocy zainstalowanej elektrycznej nieprzekraczającej 150 kW, należy mieć na uwadze dwa przypadki. Pierwszy, gdy instalacja budowana jest na gruncie i drugi, gdy in-

stalacja budowana jest na dachu istniejącego budynku.

W pierwszym przypadku inwestor nie ma obowiązku ani uzyskania pozwolenia na budowę, ani dokonania zgłoszenia. Nieco inaczej wygląda natomiast sytuacja, gdy instalacja budowana jest na dachu istniejącego budynku. W takim wypadku nie ma również co prawda obowiązku uzyskania decyzji o pozwoleniu na budowę, jednak w sytuacji, gdy wysokość instalacji przekracza 3 m, konieczne jest dokonanie zgłoszenia.

Uzyskania decyzji o pozwoleniu na budowę, niezależnie od poziomu mocy zainstalowanej, wymagać będą przedsięwzięcia, dla których konieczne jest przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko, a także na obszar Natura 2000 oraz roboty budowlane, wykonywane przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków. Zgłoszenia wymagają natomiast roboty budowlane, wykonywane na obszarze wpisanym do rejestru zabytków.

Warto przypomnieć, że każdy projekt instalacji fotowoltaicznej o mocy powyżej 6,5 kW wymaga uzgodnienia z rzeczoznawcą ds. zabezpieczeń przeciwpożarowych, a następnie zawiadomienia organów Państwowej Straży Pożarnej. Uzgodnienie pozostaje po stronie projektanta i odbywa się na etapie projektu, a nie po zainstalowaniu instalacji. Obowiązek uzgodnienia dotyczy wszystkich budynków, niezależnie od ich lokalizacji, rodzaju zamontowanej instalacji, czy przeznaczenia. Uzgodnienia wymaga także przebudowa instalacji. Zawiadomienie właściwego organu Państwowej Straży Pożarnej jest obowiązkiem inwestora. Zawiadomienia dokonuje on po wykonaniu instalacji, przed przystąpieniem do jej użytkowania.

Inwestor, który chciałby zsumować moc posiadanych już modułów fotowoltaicznych, może skorzystać z ustawowego zwolnienia z obowiązku uzyskiwania decyzji o pozwoleniu na budowę, pod warunkiem że ich łączna moc nie będzie przekraczać 150 kW. W takiej sytuacji należy sprawdzić, czy wszystkie

urządzenia fotowoltaiczne stanowią jedną instalację i służą do wspólnego celu. Jeżeli tak jest i są one podłączone do jednej sieci w budynku, wówczas moce systemów należy sumować. Jeżeli oba urządzenia będą zasilać odrębne budynki, czyli służyć będą innym celom,

Według danych opublikowanych przez Agencję Rozwoju Energetyki, moc zainstalowana fotowoltaiki w Polsce na koniec września 2023 r. wyniosła ponad 15 GW

wówczas należy analizować te instalacje jako urządzenia odrębnie funkcjonujące. W przypadku przekroczenia, w wyniku zsumowania, określonej mocy przyłączeniowej, inwestor musi uzyskać nowe warunki przyłączenia oraz zawrzeć nową umowę o przyłączenie. Zasadniczo, o tym, czy dane urządzenia fotowoltaiczne stanowią jedną instalację i służą do wspólnego celu, decydować będą okoliczności konkretnego przypadku. Trudno w tym zakresie o stworzenie reguły ogólnej.

Obowiązki związane z budową i rozbudową instalacji na gruncie prawa energetycznego

Zwiększenie mocy instalacji wiąże się także z obowiązkami na gruncie Prawa energetycznego, które są zróżnicowane pod względem rodzaju posiadanej instalacji. Ustawa zmieniająca nie wprowadziła żadnych modyfikacji w zakresie definicji mikro i małej instalacji, w związku z czym procedury na gruncie Prawa energetycznego, związane z ich przyłączeniem, pozostały niezmienione. Zgodnie z definicjami wprowadzonymi przez ustawę z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii⁸, mikroinstalacja to instalacja odnawialnego źródła energii o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 50 kW, a małe instalacje obejmują instalacje odnawialnego źródła energii o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej więk-

szej niż 50 kW i nie większej niż 1 MW. Duża instalacja to trzecia kategoria, dotycząca instalacji o mocy powyżej 1000 kW, natomiast nie posiada ona ustawowej definicji. Są to przede wszystkim farmy fotowoltaiczne, instalowane na rozległych terenach. Powyższe oznacza, że

choć dla instalacji do 150 kW ustawodawca wprowadził pewne ułatwienia na gruncie Prawa budowlanego, to instalacje w przedziale 51-150 kW nie stanowią mikroinstalacji, lecz małą instalację, ze wszystkimi tego konsekwencjami w zakresie przyłączenia takiej instalacji do sieci na gruncie Prawa energetycznego.

Mikroinstalacje

Procedura przyłączenia mikroinstalacji do sieci jest uzależniona od tego, czy podmiot ubiegający się o przyłączenie mikroinstalacji do sieci dystrybucyjnej jest już przyłączony do sieci jako odbiorca końcowy oraz jaki jest stosunek mocy zainstalowanej mikroinstalacji do mocy określonej w wydanych warunkach przyłączenia. Gdy podmiot ubiegający się o przyłączenie mikroinstalacji do sieci dystrybucyjnej jest już przyłączony do sieci jako odbiorca końcowy, a moc zainstalowana mikroinstalacji, o przyłączenie której ubiega się ten podmiot, nie jest większa niż określona w wydanych warunkach przyłączenia, przyłączenie do sieci odbywa się na podstawie zgłoszenia przyłączenia mikroinstalacji, złożonego w przedsiębiorstwie energetycznym, do sieci którego ma być ona przyłączona, po zainstalowaniu odpowiednich układów zabezpieczających i urządzenia pomiarowo-rozliczeniowego.

W innym wypadku, tj. zarówno, w razie braku uprzedniego przyłączenia podmiotu do sieci, jak i przekroczenia mocy określonej w warunkach przyłączenia,

Fot. Markus Spiske

należy złożyć wniosek o określenie warunków przyłączenia mikroinstalacji do sieci i zawrzeć umowę o przyłączenie do sieci.

Podmiot ubiegający się o przyłączenie do sieci składa wniosek o określenie warunków przyłączenia do sieci, w przedsiębiorstwie energetycznym, do którego sieci ubiega się o przyłączenie. Wniosek o określenie warunków przyłączenia zawiera w szczególności oznaczenie podmiotu ubiegającego się o przyłączenie, określenie nieruchomości, obiektu lub lokalu oraz informacje niezbędne do zapewnienia spełnienia wymagań określonych w art. 7a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne⁹. Do wniosku należy złożyć m. in.: dokumenty potwierdzające tytuł prawny do nieruchomości, na której planowana jest budowa lub rozbudowa instalacji fotowoltaicznej, wypis i wyrys z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub w przypadku brak jego sporządzenia, decyzję o warunkach zabudowy. Spod obowiązku dołączania do wniosku dokumentów planistycznych, dokumentów potwierdzających istnienie tytułu prawnego oraz wniesienia zaliczki przyłączone są mikroinstalacje.

Wytwórca lub reprezentant przedsiębiorstwa mają obowiązek poinformować operatora systemu dystrybucyjnego m. in. o zmianie mocy zainstalowanej mikroinstalacji oraz zmianie mocy zainstalowanej elektrycznej magazynu energii elektrycznej - w terminie 5 dni od dnia zmiany tych danych. Niedotrzymanie terminu obwarowane jest karą w wysokości 1000 zł.

Zgłoszenie aktualizacji danych mikroinstalacji można złożyć, jeśli jej moc umowna nie przekracza obecnej mocy przyłączeniowej. Jeśli okaże się, że wytwórca zmienia moc, która określona jest w umowie, powyżej wartości maksymalnej dopuszczalnej mocy przyłączeniowej - musi wówczas złożyć wniosek o określenie warunków przyłączenia oraz podpisać nową umowę o przyłączenie mikroinstalacji OZE.

Przekroczenie mocy przyłączeniowej wiąże się z realnym ryzykiem dla wytwórcy. W takim przypadku operator systemu dystrybucyjnego pobiera opłatę, w wysokości odpowiadającej opłacie za nielegalny pobór energii elektrycznej względem nadmiarowej energii elektrycznej, która została przez wytwórcę faktycznie wprowadzona do sieci.

Małe instalacje

Co tyczy się natomiast podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci małej instalacji, muszą one złożyć kompletny wniosek przyłączeniowy, w tym dołączyć wymagane dokumenty planistyczne, jak i uiścić stosowną zaliczkę.

W aktualnym stanie prawnym, aby wybudować lub rozbudować instalację fotowoltaiczną o mocy do 150 kW, należy złożyć wniosek o wydanie warunków przyłączenia, uzyskać warunki przyłączenia do sieci dystrybucyjnej, zawrzeć z operatorem systemu dystrybucyjnego umowę o przyłączenie, przystąpić do etapu realizacji umowy o przyłączenie, w tym samej budowy instalacji fotowoltaicznej, a następnie wpisać małą instalację do rejestru wytwórców energii w małej instalacji prowadzonego przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki. Porównując zatem obecne regulacje (obowiązujące od 1 października 2023 r., tj. od wejścia w życie ustawy nowelizującej Ustawę OZE) z poprzednim stanem prawnym, w trakcie procedury budowy lub rozbudowy instalacji fotowoltaicznej do mocy 150 kW pomijamy wyłączenie jeden punkt - konieczność uzyskania pozwolenia na budowę.

Jeszcze raz zaznaczyć należy, że dla wniosków przyłączeniowych źródeł wytwórczych innych niż mikroinstalacje, ustawodawca nałożył obowiązek dołączania dokumentów planistycznych, potwierdzających dopuszczalność lokalizacji danego źródła na terenie objętym planowaną inwestycją, do których zalicza się wypis i wyrys z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Oznacza to, że dla inwestycji lokalizowanej na terenie, dla którego nie uchwalono miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, inwestor będzie musiał uzyskać uprzednio decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, co niewątpliwie wpłynie na czas potrzebny do sfinalizowania inwestycji.

Działalność regulowana

Przejsie z instalacji mikro do instalacji małej wiąże się ponadto z innymi obowiązkami, jakie Ustawa OZE nakłada na małe instalacje. Mowa tu np. o wspomnianym już wyżej obowiązku wpisu do rejestru wytwórców energii w małej instalacji. Obowiązek taki wynika z faktu, że działalność gospodarcza w zakresie wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii w małej instalacji jest działalnością regulowaną w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców¹⁰. Ponadto ustawa OZE nakłada na wytwórcę wykonującego działalność gospodarczą w zakresie małych instalacji dodatkowe obowiąz-

ki, wśród których wskazać można np. prowadzenie dokumentacji wskazanej w Ustawie OZE, w tym co do ilości wytworzonej energii elektrycznej, czy dokumentów potwierdzających datę wytworzenia po raz pierwszy energii elektrycznej w małej instalacji lub datę jej wytworzenia po raz pierwszy po zakończeniu modernizacji tej instalacji oraz datę zakończenia modernizacji tej instalacji, jak i przekazywanie Prezesowi URE sprawozdań i informacji w powyższym zakresie. Brak wykonywania takich obowiązków może wiązać się z surowymi konsekwencjami,

kreślić, że branża dostrzega konieczność zmian w zakresie obowiązków inwestora również na gruncie Prawa energetycznego. Postulowane jest w szczególności uproszczenie procedur związanych z wydawaniem warunków przyłączeniowych w zakresie instalacji do 150 kW, na co wskazano już powyżej.

Odpowiednie regulacje prawne to podstawa rozwoju branży fotowoltaicznej, a uproszczenie i odformalizowanie procesu inwestycyjnego w zakresie mniejszych instalacji jest perspektywą na dalsze zaangażowanie w inwestycje

Od dnia 1 października 2023 r. wykonywanie robót budowlanych polegających na instalowaniu pomp ciepła, wolno stojących kolektorów słonecznych, urządzeń fotowoltaicznych o mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 150 kW, nie wymaga ani uzyskania pozwolenia na budowę, ani zgłoszenia

łącznie z decyzją Prezesa URE o zakazie wykonywania przez wytwórcę działalności gospodarczej w zakresie małych instalacji, co z kolei skutkować będzie wykreśleniem takiego wytwórcy z rejestru wytwórców energii w małej instalacji.

Podsumowanie

Podmioty zainteresowane w zdecydowanej większości aprobująco odniosły się do nowelizacji, wskazując, że nowe przepisy wpłyną na zmniejszenie liczby procedur. Postulowane są jednak dalsze uproszczenia procedur administracyjnych dla inwestycji w OZE. Należy pod-

w sektorze OZE. Zniesienie obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę dla instalacji do 150 kW należy ocenić pozytywnie. Niemniej wydaje się, że takie rozwiązanie, niepowiązane jednocześnie z uproszczeniem procedury przyłączeniowej, nie rozwiązuje na ten moment wszystkich problemów, z jakimi spotykać się będą podmioty planujące inwestycje w ramach małych instalacji do mocy 150 kW. Reasumując, wprowadzone ostatnio zmiany legislacyjne ocenić należy jako istotny krok ku lepszej zmianie, który winien stanowić impuls dla kolejnych decyzji ustawodawcy krajowego na drodze rozwoju w dziedzinie OZE. □

Przypisy:

1. Plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2023-2032, opublikowany przez Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. w listopadzie 2022 r.
2. <https://www.rynekenergetyczny.pl/moc-zainstalowana-fotowoltaiki-w-polsce/>
3. <https://www.money.pl/gospodarka/polityka-energetyczna-polski-73-proc-energii-elektrycznej-będzie-pochodzić-z-oze-i-atomu-6883382351494048a.html>; <https://instrat.pl/pep2040-post-mortem/>
4. Raport Instytutu Energetyki Odnawialnej - Rynek Fotowoltaiki w Polsce, 2023 r.
5. Dz. U. poz. 1762.
6. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz. U. UE. L. z 2018 r. Nr 328, str. 82 z późn. zm.).
7. Zob. art. 29 ust. 4 pkt 3 lit. c ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 682 z późn. zm.).
8. Dz. U. z 2023 r. poz. 1436 z późn. zm.
9. Dz. U. z 2022 r. poz. 1385 z późn. zm.
10. Dz. U. z 2023 r. poz. 221 z późn. zm.